

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Terveydellisten syiden huomiointi laissa puhelinten ja mobiililaitteiden käytön perusteena on välttämätöntä. Insuliinipuutosdiabeteksen hoidossa verensokeritason tarkistaminen on olennainen osa hoidon kokonaisuutta. Diabetesta sairastavat lapset ja nuoret käyttävät verensokerinsa seurannassa glukosisensorointia. Tällöin lapsi tarkistaa verensokeritasonsa skannaamalla ihoonsa kiinnitetyn sensorin puhelimellaan useita kertoja päivässä. Lapsilla insuliinipumppuhoito on yleinen hoitomuoto, ja osa insuliinipumpuista toimii yhdessä älypuhelinten kanssa siten, että insuliinin ateria- ja korjausannoksia annostellaan puhelimella. Vanhemmat voivat puhelimeen liitetyn etäseurannan avulla myös seurata lasten verensokerin tasoa koulupäivän aikana, ja olla tarvittaessa yhteydessä lapsiin tai heitä koulussa tukeviin avustajiin.

Pykälässä mahdollistettaisiin puhelimen ja mobiililaitteiden käyttö terveydellisistä syistä rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon. Diabetesliiton näkemyksen mukaan luvan tulisi olla kertaluonteisesti haettava. Hallinnollisen lisätyön ja terveydenhuollon kuormittamisen vähentämiseksi luvan perusteena ei tulisi edellyttää lääkärintodistusta, vaan vanhempien ja oppilaan ilmoituksen tarvittavista hoitotoimista ja -välineistä tulisi riittää. Asia voitaisiin hoitaa tarvittavat omahoidon tukitarpeet kokoavan lääkehoitosuunnitelman/omahoidon tuen suunnitelman laatimisen yhteydessä.

Diabetesliitto korostaa, että lasten ja nuorten pääsy puhelimelle hoidollisissa tarkoituksissa tulee turvata koko koulupäivän ajan siten, että puhelin on ensisijaisesti lapsen hallussa, ei esimerkiksi opettajalla. Hoidon tavoitteiden saavuttamisen kannalta tilanne, jossa lapset välttelevät puhelimen esiin ottamista ja verenglukosinsa tarkistamista yleisen kiellon myötä ei ole hyväksyttävä.

Puhelimen käyttö hoidollisissa tarkoituksissa on nykytilassa voinut johtaa oppilaalle annettavaan huomautukseen. Diabetesliiton tiedossa on, että oppilas on esimerkiksi saanut Wilma-merkinnän

verensokerinsa tarkistamisesta puhelimella. Tällaiset tilanteet voidaan estää riittävällä tiedonkululla ja ymmärryksellä diabeteksestä.

Puhelimen käyttö hoidollisissa tarkoituksissa tulee olla mahdollista myös välitunneilla, jotka voivat olla kestoaltaan puolikin tuntia. Esimerkiksi hypoglykemia eli verensokerin lasku vaarallisen matalaksi voi kehittyä nopeasti. Tämä tulee näkemyksemme mukaan huomioida pykälässä 29 viitatuissa järjestysmääräyksissä.

Diabetesliitto korostaa, että on tarpeen lisätä diabetestietoutta kouluissa ja kuntien opetustoimessa sekä vahvistaa aikuisten valmiuksia käsitellä puhelimen hoidollista käyttöä lasten kanssa eriarvoisuuden ja ei-toivotun erityisyyden tunteen ennaltaehkäisemiseksi.

Ehdotettua perusopetuslain muutosta puhelimien ja muiden mobiililaitteiden käytön rajoittamiseksi koulupäivän aikana on perusteltu sekä koulun työrauhan että lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta. Diabetesliitto painottaa, että oppimis- ja työrauha taataan diabetesta sairastaville lapsille vain, kun he saavat toteuttaa omahoitoaan koulupäivän aikana yksilöllisen tarpeensa mukaan, ja käyttää puhelintaan hoitotoimissa.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Puhelimen tai mobiililaitteen poistaminen lapsen hallusta silloin, kun sitä käytetään hoidollisiin tarkoituksiin, vaarantaa lapsen terveydentilan. Mikäli puhelinta käytettäisiin häiritsevästi muuhun tarkoitukseen, kuin terveydentilan seuraamiseen ja ylläpitämiseen, mikä johtaisi puhelimen haltuunottoon, tulee silti mahdollistaa käyttö hoidollisessa tarkoituksessa. Tämä tarkoittaa, että oppilas voi esimerkiksi tarkistaa verenglukoosinsa tai annostella insuliinia insuliinipumpusta pyytämällä puhelimen opettajan hallusta tilapäisesti käyttöönsä.

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Lain toimeenpanon osalta on huomioitava, että hallinnollista taakkaa ja terveydenhuollon kuormitusta ei lisätä esimerkiksi edellyttämällä lääkärintodistusta puhelimen käytölle. Diabetesliitto esittää, että lain toimeenpanon tueksi laadittaisiin ohjeet kunnille/opetuksen järjestäjille diabeteksen ja mahdollisten muiden hoidollisten syiden huomioimisesta ilman erillisten lisäselvitysten ja todistusten vaatimusta. Hoidolliset syyt puhelimen käytölle tulee selvästi huomioida myös pykälässä 29 viitatuissa koulujen järjestysmääräyksissä.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

Lasten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta aluehallintovirastojen oma-aloitteinen laillisuusvalvonta on erittäin tarpeellinen lisäys. Kanteluiden pohjalta tehtävä valvonta on aina jälkikäteistä. Samoin kantelujen tekeminen edellyttää aktiivisuutta huoltajilta, eivätkä voimavarat kaikissa perheissä ole riittävät kantelujen tekemiseen.

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

Esitetyt lisäykset perusopetuslakiin aluehallintovirastojen käytettävissä olevista sanktioista (huomautus, huomion kiinnittäminen, määräys, jota voidaan tehostaa uhkasakolla) ovat tarpeellisia ja selkeyttävät laillisuusvalvontakäytäntöä.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

Diabetesliitto kannattaa lämpimästi, että liikunnallinen elämäntapa asetetaan yhdeksi esi- ja perusopetuksen tavoitteeksi. Lapsuudessa omaksuttu liikunnallinen elämäntapa edistää lasten ja nuorten terveyttä koko elämän ajan ja vaikuttaa suotuisasti koko väestön terveyteen. Tyypin 2 diabeteksen ehkäisyssä liikunnallinen elämäntapa on ehdoton. Perusopetuksessa tavoitteellinen liikunnallisuuden edistäminen saattaa liikunnallisuuden yhdenvertaisesti kaikkien lasten ulottuville ja voi jopa pienentää väestön terveyseroja.

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen tulee kattavasti huomioida opetussuunnitelman perusteissa.

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

-

Tuominen-Lozic Laura
Suomen Diabetesliitto ry